

Educació musical, visual i aprenentatge

Codi: 102035

Crèdits: 5

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500798 Educació Primària	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: Mar Moron Velasco

Correu electrònic: mar.moron@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: Sí

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

El grup 21, 31 i 41 seran íntegrament en català. El grup 71 serà íntegrament en anglès.

Equip docent

Maria Inmaculada Pla Rius

Cristina González Martín

Glòria Vives Xiol

Nuria Molins Macau

Laia Noves Alejandro

Blanca Pujol Corominas

Ruth Ortin Lozano

Prerequisits

Es recomana tenir aprovada l'assignatura D'EDUCACIÓ MUSICAL I VISUAL de segon curs.

Objectius

Objectius formatius:

La naturalesa dels processos artístics i els seus recursos per a ser formalitzats.

Intervencions educatives en l'àmbit de l'educació performativa de les arts: imatge, objecte i espai.

Interpretació, escolta i creació musical com a base de la comprensió musical

Aplicacions didàctiques en l'àmbit de la música al voltant de l'audició, la cançó i la creació.

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.

- Adquirir recursos per a fomentar la participació al llarg de la vida en activitats musicals i plàstiques dins i fora de l'escola.
- Analitzar i reconèixer les pròpies competències socioemocionals (en termes de fortaleces, potencialitats i debilitats), per desenvolupar aquelles que siguin necessàries en el desenvolupament professional.
- Comprendre els principis que contribueixen a la formació cultural, personal i social des de les arts.
- Conèixer el currículum escolar de l'educació artística, en els seus aspectes plàstic, audiovisual i musical.
- Conèixer i aplicar a les aules les tecnologies de la informació i de la comunicació.
- Dissenyar, planificar i avaluar processos d'ensenyament i aprenentatge, tant de forma individual com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Mantenir una relació crítica i autònoma respecte els sabers, els valors i les institucions socials públiques i privades.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements curriculars artístics de l'escola.
2. Comprendre el valor de l'educació artística en el desenvolupament de la persona i de la societat.
3. Conèixer i utilitzar recursos tecnològics en les activitats programades.
4. Conèixer, analitzar i produir material didàctic aplicat a l'ensenyament artístic.
5. Estar capacitats per a treballar en equip.
6. Experimentar la música amb relació al context social i cultural.
7. Haver adquirit coneixements i capacitats i habilitats en la dimensió productiva i perceptiva de les arts plàstiques i musicals.
8. Haver desenvolupat coneixements i capacitats crítiques respecte la cultura i l'educació.
9. Haver desenvolupat les capacitats creatives i d'innovació.
10. Portar a terme projectes que incloguin diferents disciplines artístiques en el seu procés.
11. Proposar formes d'avaluació dels projectes i accions de millora de la sostenibilitat.
12. Reconèixer el valor de les arts en la formació de la persona, i el paper fonamental que l'escola té com a responsable d'aquesta condició.
13. Reconèixer les emocions pròpies i dels altres, i el seu valor en l'educació artística a l'escola.

Continguts

Bloc I. Art i educació. DIMENSÍO CULTURAL/PERFORMATIVA

1. Les obres d'art com a font de coneixement: anàlisi de l'obra d'art.

1.1- Recerca, anàlisi i reflexió sobre artistes i les seves creacions.

Bloc II. Formació en la pràctica de l'art. DIMENSÍO PRODUCTIVA/PERFORMATIVA

1. Pràctiques i projectes relacionats amb diferents moviments artístic i contextos culturals.

2. Comprensió i experimentació de la pràctica de l'art com a procés de coneixement.

Bloc III. L'educació artística a l'escola. LA INTERVENCIÓ EDUCATIVA en un context metodològic d'educació performativa

1. El currículum de l'àrea d'art i la seva implementació a l'escola: Metodologies, processos i estratègies.

2. Escola, museus i centres culturals.

Bloc IV. Música i educació. DIMENSÍO CULTURAL

1. La música en relació al context social i cultural.

Bloc V. Formació en la pràctica musical. DIMENSIÓ PRODUCTIVA I PERCEPTIVA DE LA MÚSICA

1. La interpretació, l'escolta i la creació musical a través de la veu, d'instruments o de materials sonors diversos.

1.1.- La cançó com a element bàsic de pràctica musical.

1.2.- L'audició musical i la comprensió de la música

Bloc VI. L'educació musical a l'escola. DIMENSIÓ DIDÀCTICA DE LA MÚSICA

1. L'Educació artística i cultural, una competència bàsica comunicativa

2. Principis metodològics fonamentals, recursos, materials i estratègies.

3. La interdisciplinarietat entre la música i altres àrees curriculars,

4. La funció de la música a l'escola. Especialista versus generalista, la necessària col·laboració.

Metodologia

ACTIVITATS AUTÒNOMES

Disseny i creació d'intervencions educatives

Reflexions teòriques

ACTIVITATS DIRIGIDES

Presencial en gran grup

Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants.

Plantejament i organització dels exercicis i activitats que es realitzaran posteriorment en seminaris.

Realització d'activitats musicals col·lectives de la pràctica musical.

PROJECTE TRANSNATURA: EDUCACIÓ DE LES ARTS VISUALS. Transnatura és el títol del projecte pluridisciplinar dissenyat entre els equips docents de quatre de les assignatures de 3r curs del Grau en Educació Primària. Consisteix en una sortida de dos dies i una nit a la natura en la qual es vol proporcionar una vivència intensa i formativa en el medi natural que, a més a més de treballar objectius específics de cadascuna de les disciplines, també facilita l'abordatge d'aspectes transversals com per exemple la sostenibilitat, la vida saludable, la convivència i la relació entre escola i natura, entre d'altres.

Assignatures implicades:

Didàctica de les Ciències Experimentals,

Aprenentatge i Desenvolupament II,

Educació Musical Visual i aprenentatge,

Educació Física i la seva Didàctica I.

L'assistència és obligatòria. En cas que algú no pugui assistir-hi per un motiu justificat, haurà d'acreditar-ho i realitzar un treball compensatori prèviament acordat amb el/la docent. Les activitats que es realitzin durant la sortida formaran part de l'avaluació continuada de les diferents assignatures. L'equip docent especificarà a

principis de curs les evidències d'aprenentatge i els criteris d'avaluació corresponents. Els detalls relatius a horaris, preu, itinerari i equipatge es facilitaran a l'inici de curs.

Primeres informacions sobre l'activitat:

Lloc: Vall de Núria (ens trobem directament a l'estació del Cremallera)

Dates sortida: 13 i 14 d'octubre (grups 31 i 41) i 20 i 21 d'octubre (grups 21 i 71) del 2022.

Preu: per concretar, serà entre 50 i 60 euros (inclou el cremallera, el sopar, el dormir, l'esmorzar i el dinar del segon dia)

Durant el 1r trimestre la UAB obre una convocatòria de beques per finançar la sortida

Tutoria informativa: A concretar al setembre. En aquesta tutoria caldrà fer el pagament.

Seminaris

Espais de treball en grup reduïts supervisat pel professorat on mitjançant anàlisi de documents, visionat de projectes artístics, propostes per a la creació,... s'aprofundeix en els continguts, ja treballats en el gran grup.

Realització dels exercicis i activitats dissenyats en les sessions de gran grup.

Exercitació pràctica musical i visual i plàstica en activitats específiques del treball de seminari.

Activitats d'exposicions orals, individuals o en grup. Comentaris i crítiques dels resultats.

Sortides a museus o altres centres artístics i audicions musicals.

ACTIVITATS SUPERVISADES

Tutories i altres activitats tutoritzades.

Nota: Les estudiants necessitaran de materials per a desenvolupar les diferents sessions. Les professores recomanaran el material més adient per a les activitats programades, que tindrà un cost sostenible i podrà ser compartit entre les estudiants. Es cercaran mecanismes per a què tothom els tingui.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial en gran grup	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13
Seminaris	23	0,92	1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 13
Tipus: Supervisades			
Tutories i altres activitats tutoritzades	25	1	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13
Tipus: Autònomes			
Disseny i creació d'intervencions educatives	32	1,28	1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13
Reflexions teòriques	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats que es mostren en la graella que hi ha a continuació. L'assistència a les classes de gran grup i de seminari de l'assignatura és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes, en cas contrari es considerarà no presentat.

Per a poder superar l'assignatura s'han d'haver aprovat cada una de les dues matèries de què consta, la d'educació visual i plàstica (50%) i la d'educació musical (50%). La nota final serà la mitja aritmètica entre les dues parts.

VISUAL: Els estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura i tot i així els quedi algun aspecte no assolit se'ls donarà l'oportunitat de poder superar la matèria, realitzant un treball autònom addicional o refent alguna de les activitats lliurades o realitzades. S'haurà de revisar cada cas en funció de la situació de cada estudiant.

MÚSICA: Les activitats d'avaluació suspeses faran mitjana exceptuant la de l'examen oral, que haurà d'obtenir una nota mínima de 5. Si l'examen oral es suspèn es podrà optar a una reavaluació per poder fer mitjana amb la resta de notes. La nota màxima de la reavaluació serà un 5.

Les persones amb problemes vocals que els impedeixin cantar hauran de portar l'informe mèdic que expliqui la situació i es faran adaptacions de l'examen oral. En cas de no portar un diagnòstic, tot i tenir problemes vocals, caldrà fer l'examen i si es suspèn farà mitjana amb la resta de notes.

El plagi total o parcial, d'una de les activitats d'avaluació i/o la còpia en un prova d'avaluació és motiu directe per suspendre l'assignatura.

PROJECTE TRANSNATURA: La natura com a font d'aprenent

La primera setmana de setembre, es lliurarà un dossier amb tota la informació i activitats

El procés de creació artística, que s'iniciarà a la Transnatura, es reprendrà al febrer amb l'inici de l'assignatu

TASQUES I DATES D'AVUACIÓ I RECUPERACIÓ:

MÚSICA

Treball d'audició_10%	Grupal	28 i 29/03/2023	Les tasques d'avaluació que estiguin suspeses es podran recuperar el 14 i 15/06/2021
Treball cançó i interdisciplinarietat_10%	Grupal	16 i 17 /05/2023	
Qüestionari de reflexió concert didàctic _5%	Individual	2 i 3/05/2023	
Treball creació_12,5%	Grupal	6 i 7/06/2023	
Examen oral_12,5%	Individual	20 i 21/06/2023	

* La sortida al concert didàctic es farà en horari de matí i tindrà un petit cost.

VISUAL

CARPETA D'APRENTATGE	Tipologia d'activitat	Data avaluació	Data recuperació
DIMENSÍO CULTURAL. Reflexió sobre textos_5%	Individual	20/04/2023 (21 i 31)	22/06/2023 (21 i 31)
		21/04/2023 (41 i 71)	23/06/2023 (41 i 71)
DIMENSÍO PRODUCTIVA. Procés de creació artística i altres activitats relacionades amb la Transnatura_15%	Individual	20/04/2023 (21 i 31)	*Lliurament de la carpeta d'aprenentatge/portfoli/web amb la revisió de les tasques no superades
		21/04/2023 (41 i 71)	
DIMENSÍO EDUCATIVA. Intervenció educativa interdisciplinària i inclusiva a través de les Arts_15%	Grupal	4/05/2023 (21 i 31)	
		5/05/2023 (41 i 71)	
LLIURAMENT FINAL DE LA CARPETA D'APRENTATGE. Introducció, conclusions, disseny del portfoli o web_15%	Individual	15/06/2023 (21 i 31)	
		16/06/2023 (41 i 71)	

*Les dates són aproximatives, les acabarà de concretar cada tutora a l'inici de curs.

* RECUPERACIÓ:

VISUAL: Els estudiants que tinguin una nota entre el 4 i el 5, hauran de definir amb el professor (tutoria) aquells aspectes a millorar de l'assignatura, i lliurar la data prevista per a la recuperació. La nota màxima de la recuperació serà un 5.

MÚSICA: Els estudiants que obtinguin una nota final de cada part de l'assignatura que estigui entre el 4 i el 5, podran optar a la recuperació, definint amb el professor (en una tutoria) aquells aspectes a millorar. La data d'entrega serà pactada amb el professor i la nota màxima que es podrà obtenir és un 5.

Un dels criteris necessaris per superar aquesta assignatura consistirà en demostrar, al llarg del curs, que l'estudiant té desenvolupades unes competències personals i socials imprescindibles per a ser "una bona mestra" / "un bon mestre": participació activa a les classes, responsabilitat i rigor en el treball autònom, no jutjar, argumentar, ús adequat dels dispositius electrònics (mòbil, ordinador, etc.), pensament crític i conductes que afavoreixin un entorn amable i positiu, democràtic i a on es respectin les diferències. El/la professora de l'assignatura anirà observant, documentant les sessions i anotant evidències en relació a aquestes habilitats personals i socials de les estudiants; i s'aniran avaluant al llarg de l'assignatura.

Cal també, que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent.

L'avaluacions fixarà també en les competències per al treball cooperatiu i en equip i serà sensible al gènere.

EQUIP DE PROFESSORES:

UNITATMUSICA		UNITAT VISUAL
G21	Ruth Ortín	Laia Novés
G31	Cristina González	Glòria Vives
G41	Blanca Pujol	Imma Pla
G71	Núria Molins	Laia Novés

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
BLOC I. Art i educació. DIMENSIÓ CULTURAL_VISUAL. INDIVIDUAL	10%	0	0	1, 2, 5, 8, 10, 12
BLOC II. Formació en la pràctica de l'art. DIMENSIÓ PRODUCTIVA_VISUAL. INDIVIDUAL	20%	0	0	3, 5, 6, 7, 9, 10, 13
BLOC III. L'educació artística a l'escola. LA INTERVENCIÓ EDUCATIVA_VISUAL. GRUP	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13
BLOC IV. Música i educació. DIMENSIÓ CULTURAL.	10%	0	0	2, 6, 8
BLOC VI. L'educació musical a l'escola. DIMENSIÓ DIDÀCTICA DE LA MÚSICA.	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Bloc V. Formació en la pràctica musical. DIMENSIÓ PRODUCTIVA I PERCEPTIVA DE LA MÚSICA.	15%	0	0	3, 7, 13

Bibliografia

EDUCACIÓ DE LES ARTS VISUALS

Acaso, M. (2009). La educación artística no son manualidades. Nuevas prácticas en la enseñanza de las artes y la cultura visual. Madrid: Catarata

Aguirre, I. (2005). *Teorías y prácticas en educación artística*. Navarra: Universidad Publica de Navarra.

Arnheim, R. (1993). Consideraciones sobre la educación artística. Barcelona: Paidós.

Bamford, A. (2009). El factor ¡Wuuu! El papel de las artes en la educación. Barcelona: Octaedro

Berger, J. (2001). Modos de ver. Barcelona: Gustavo Gili.

Bosch, E. (2009). Un lloc anomenat escola. Barcelona: Graó.

Chalmers, F. G.(2003). Arte, educació i diversidad cultural. Barcelona: Paidós.

- Chapman, S. N. (2015). Arts Immersion: Using the arts as a language across the primary school curriculum. *Australian Journal of Teacher Education*, 40 (9). Doi:10.14221/ajte.2015v40n9.5
- Chomsky, N. (2003). Chomsky on democracy education. New York: Roudledge Falmer.
- Dewey, J. (2008). El arte como experiencia. Barcelona: Paidós
- Efland, A. (1993). Consideraciones sobre la educación artística. Barcelona. Paidós
- (2002). Una historia de la educación del arte. Tendencias intelectuales y sociales en la enseñanza de las artes visuales. Barcelona: Paidós
- (2004). Arte y cognición. La integración de las artes visuales en el currículum. Barcelona: Octoedro
- Efland, A., Freedman, K., Sruhs, P. (2003). La educación y el arte posmoderno. Barcelona: Paidós
- Eisner, E. W. (2004). El arte y la creación de la mente. Barcelona: Paidós.
- (2002). Ocho importantes condiciones para la enseñanza y el aprendizaje. *Arte, individuo y sociedad*, 47-55. Recuperat de:
<https://artistica.mineduc.cl/wp-content/uploads/sites/58/2016/04/ocho-condiciones-para-la-ensenanza-del-arte.pdf>
- (1995). Educar la visión artística. Barcelona: Paidós.
- Gardner, H. (2000). La educación de la mente y el conocimiento de las disciplinas. Barcelona: Paidós
- (1994). Educación artística y desarrollo humano. Barcelona: Paidós.
- (1987). Arte, mente y cerebro. Barcelona: Paidós.
- Gombrich, E. H. (1997). La Historia del arte. Madrid : Debate ; Barcelona : Círculo de Lectores.
- Gompertz, W. (2012). ¿Qué estás mirando?: 150 años de arte moderno en un abrir y cerrar de ojos. Tres Cantos Madrid : Taurus
- Hall, C., & Thomson, P. (2017). Inspiring school change: transformaing education through the creative arts. New York, London: Routledge.
- Hernández, F. (1997). Educación y cultura visual. Sevilla: Publicaciones MCEP.
- Hoyuelos, A. (2012). Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa. *In-fân-ci-a*, 188, 7-14.
- Iwai, K. (2003). La contribución de la educación artística en los niños. Recuperat de:
<http://www.ibe.unesco.org/publications/Prospects/ProspectsPdf/124s/iwas.pdf>
- López Fernández Cao, M. (coord.) (2006). Creación y posibilidad. Aplicaciones del arte en la integración social. Madrid: Editorial Fundamentos.
- Marín, R. (2005). Investigación en Educación Artística. Granada: Universidad de Granada y Universidad de Sevilla.
- Matthews, J. (2002). El arte de la Infancia y la Adolescencia. La construcción del significado. Barcelona, Paidós.
- Morón, M. i París, G. (2013). Espacios de creación artística en la escuela. *Arte y movimiento*, 9, 53-63.
- Nobel, A. (2005). Education through art (*the Steiner School Approach*). Great Britain: Floris Books.
- Nogué-Font, À. (2020). Indagaciones sobre los procesos de creación artística desde la práctica. *Arte, individuo y sociedad*, 32(2), 535-552

Rodari, G. (2004). Gramàtica de la fantasia, introducció a l'art d'inventar històries. Barcelona: Columna Edicions, S.A.

Rogers, C. (1978). Libertad y creatividad en la educación. Barcelona: Paidós Educador Contemporáneo.

Stern, Arno (2016). Del dibujo infantil a la semiología de la expresión. Valencia: Samaruc.

Stern, André (2015). Yo nunca fui a la escuela. Valencia: Litera.

Tatarkiewicz, W. (2002). Historia de seis ideas, Madrid: Tecnos.

Tonucci, F. (1986). A los tres años se investiga. Barcelona: Hogar del Libro S.A.

Vecchi, V. (2013). Arte y creatividad en Reggio Emilia. Madrid: Morata

Vigotsky, L. S. (1982). La imaginación y el arte en la infancia. Madrid: Akal.

TRANSNATURA. La natura com a font d'aprenentatge

Educación emocional en el medio natural (2014). [Vídeo] Recuperat de:

<http://www.rtve.es/alicarta/videos/para-todos-la-2/para-todos-2-debate-educacion-emocional-medio-natural/2916>

El sentido del asombro (2012) [Vídeo] Recuperat de:

<http://www.rtve.es/alicarta/videos/ultimas-preguntas/ultimas-preguntas-sentido-del-asombro/1539438/>

Carson, R. (2012). *El sentido del asombro*. Madrid: Ediciones Encuentro S A.

Cobo, D. (2017). *El bosque habitado - 200 años con Thoreau, padre de la Ecología*. [Audio] [Recuperat 01/02/22]

<http://www.rtve.es/alicarta/audios/el-bosque-habitado/bosque-habitado-200-anos-thoreau-padre-ecologia-diego->

Freire, H. (2011). *Educar en verd. Idees per apropar els nens i les nenes a la natura*. Barcelona: Graó.

Freire, H. (2011). Educar en verde. Por una infancia en la naturaleza. *Revista Integral*. Pp. 33-37

Freire, H. Pedagogía verde. Recuperat de: <http://educarenverde.blogspot.com.es/>

Louv, R. (2005). *Last child in the woods*. Nova York: Algonquin Books

Neddo, N. (2019). *El artista orgánico*. Barcelona: Promopress

2018_TRANSNATURA_1a. edició.

<https://www.youtube.com/watch?v=qQLHehE5b84&list=PLfiwyQy5C38cncrOjA-THEcnF3VDuoFJx7&index=12&t>

2019_TRANSNATURA_2a. edició.

<https://www.youtube.com/watch?v=683LRdH9n4s&list=PLfiwyQy5C38cncrOjA-THEcnF3VDuoFJx7&index=13>

2020_TRANSNATURA_3a.edició.

<https://www.youtube.com/watch?v=wIYzO6eHZQw&list=PLfiwyQy5C38cncrOjA-THEcnF3VDuoFJx7&index=14&t>

CAMINAR COM A PRÀCTICA ESTÉTICA

40 años de Land Art en España. [Recuperat 01/02/22]

<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/07/04/cultura/1341412051.html>

200 años con Thoreau, padre de la ecología. Con Diego Cobo. El bosque habitado. RTVE. 09/07/2017 [Audio] [Recuperat 01/02/22]

<https://www.rtve.es/play/audios/el-bosque-habitado/bosque-habitado-200-anos-thoreau-padre-ecologia-diego-co>

- Abad, M. i Viedma, B. (2014). Caminar como técnica para pensar. Recuperat de: <http://www.yorokobu.es/filosofia-de-caminar/>
- Bernadas, P. (editor) (2018). El arte de caminar. Barcelona: Altair Magazine
- Careri, F. (2017). Walkscapes. El andar como práctica estética. (4a. edició). Barcelona: Gustavo Gili.
- Carson, R. (2012). El sentido del asombro. Madrid: Ediciones Encuentro SA.
- Cobo, D. (2017). El bosque habitado - 200 años con Thoreau, padre de la Ecología. [Audio] Recuperat de: <http://www.rtve.es/alacarta/audios/el-bosque-habitado/bosque-habitado-200-anos-thoreau-padre-ecologia-diego->
- Corvo, J. (2013). *Walking art: prácticas, experiencia y proceso generadores de paisaje y pensamiento* [Tesi doctoral]. [Recuperat 01/02/22] <https://www.tdx.cat/handle/10803/135058>
- Gros, F. (2015). Andar, una filosofía. (3a. edició). Madrid: Taurus.
- Hazlitt, W. i Stevenson, R. (2015). Caminar. Madrid: Nórdica Libros.
- Iglesias, A. M. (2019). *La revolución de las flâneuses*. Girona: Wunderkammer
- Interartive. A platform for contemporary art and thought. Walking Art /Walking Aesthetics* [Recuperat 01/02/22] <https://walkingart.interartive.org/>
- Le Breton, D. (2017). Elogio del caminar. Madrid: Siruela.
- Pallasmaa, J. (2016). Habitar. Barcelona: Gustavo Gili.
- Raquejo, A. (2008). *Land Art*. Donostia: Nerea. 4a ed. Colección Arte hoy.
- Riedelsheimer, T. (2001). *Rivers and tides: Andy Goldsworthy working with time*. Alemania [pel·lícula]
- Riedelsheimer, T. (2017). *Leaning into the wind- Andy Goldsworthy*. Alemania [pel·lícula]
- TATE MODERN: LAND ART. [Recuperat 01/02/22] <https://www.tate.org.uk/art/art-terms//land-art>
- Thoreau, H. D. (2017). *Caminar*. Barcelona: Angle Editorial.
- Walking artists network*. [Recuperat 01/02/22] <https://www.walkingartistsnetwork.org/>
- WalkingLab*. [Recuperat 01/02/22] <http://www.walkinglab.org>
- Walser, R. (2017). *El Paseo*. Madrid: Siruela.
- Yorokobu. Caminar como técnica para pensar. [Recuperat 01/02/22] <http://www.yorokobu.es/filosofia-de-caminar/>
- EL MUSEU COM A ESPACI D'ENSENYAMENT-APRENTATGE. SINERGIES ENTRE MUSEU I ESCOLA
- Alonso-Sanz, A. (2011). La visita al museo como parte de la formación inicial del profesorado en Educación Artística. *Arte y políticas de identidad*. 5, 43-60.
- Bang Larsen (2010). *Palle Nielsen. El model. Un model per a una societat qualitativa*. (1968). Barcelona: Museu d'Art Contemporani de Barcelona
- Dysthe, O. ; Bernhardt, N.; Esbjorn, L. (2013). *Enseñanza basada en el dialogo. EL museo de arte como espacio de aprendizaje*. Bergen: Fagbokforlaget

- Fuertes; E. (2020) Les estratègies de Pensament Visual (VTS), una metodologia educativa necessària. [Recuperat 01/02/22]
<https://blog.museunacional.cat/les-estrategies-de-pensament-visual-vts-una-metodologia-educativa-necessaria/>
- González-Sanz, M., Feliu-Torruella, M., Cardona-Gómez, G.(2017). Las Visual Thinking Strategies (VTS) desde la perspectiva del educador patrimonial. DAFO del método en su aplicación práctica. *Revista de Educación*, N. 375, 160-183
- González Verdaguer, T. (2016). Diálogos en el museo. *Cuadernos de Pedagogía*. 473, pp. 66-69
- González Verdaguer, T. (2008). El museo com espai de trobada entre l'educació i la cultura. *Temps d'educació*, 35, 119-126
- Huerta, R. de la Calle (2005). *La mirada Inquieta: Educació artística y museos*. Valencia: Universitat de València
- Juanola, R. (2009) Importancia de los museos en la educación artística. En *Actas, ponencias y comunicaciones. I Congreso Internacional. Los Museos en la educación. La formación de los educadores*. Madrid:Fundación Colección Thyssen-Bornemisza
- Mayol, M. (2009) La educació de los museos: un compromiso con todos. En *Actas, ponencias y comunicaciones. I Congreso Internacional. Los Museos en la educación. La formación de los educadores*. Madrid: Fundación Colección Thyssen-Bornemisza
- Murawski, M. (2014) Openthink: Visual Thinking Strategies (VTS) & museus. En *Art Museum Teaching a forum for reflecting on practice*. [Recuperat 01/02/22]
<https://artmuseumteaching.com/2014/04/29/openthink-visual-thinking-strategies-vts-museums/>
- Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía (2018). *Luis Camnitzer. Hospicio de utopías fallidas*. [catàleg]
- Padró, C. (2006) Repensar los museos, la educació y la historia del arte. En Belda, C. i Marín, M.T (coords). *La museología y la historia del arte*. Murcia: Universidad de Murcia
- Sánchez de Serdio, A. (2021). *Una educación imperfecta. Apuntes críticos sobre pedagogías del arte*. Madrid: Exit Publicaciones
- Vaquero, C. y Texeira, R. (2021). Otra forma de visitar el museo. Una oportunidad para resignificar la educación artística desde la acción colectiva en la formación de maestras y maestros. *ArtsEduca*, 28, 8-23
- Zepeda, N. (2015). Estrategias y recursos. Visual Thinking Strategies (VTS) - Estrategias de pensamieto visual. En *NodoCultura*. [Recuperat 01/02/22] <http://nodocultura.com/2015/03/visual-thinking-strategies-vts/>
- INTERVENCIÓ EDUCATIVA, INTERDISCIPLINÀRIA I INCLUSIVA D'EDUCACIÓ A TRAVÉS DE LES ARTS
- Acaso, M. y Megías, C. (2019). *Art Thinking. Cómo el arte puede transformar la educación*. Barcelona: Paidós Educación (4a. edició)
- Acaso, M., (2015). Las artes visuales no solo han de utilizarse como contenido sino como una estrategia genérica de adquisición de conocimiento. [Recuperat 01/02/22]
<https://mariaacaso.es/educacion-disruptiva/ls-artes-visuales-no-solo-han-de-utilizarse-como-contenido-sino-como>
- Aguirre, Imanol (2017). La formación de la persona. En *Cuadernos de Pedagogía*, 484, 24-27
- Álvarez, I., Morón, M. i Gastín, M. (2019). Educar a través de las Artes. Proyectos interdisciplinarios e inclusivos en una escuela multicultural. *Aula*. 287, 31-35
- Álvarez-Valdivia, I. M. & Morón-Velasco, M. (2022). Educar por medio del arte en una escuela multicultural. *magis, Revista Internacional de Investigación en Educación*, 15, 1-23. [Recuperat 01/02/22]
<https://revistas.javeriana.edu.co/index.php/MAGIS/article/view/32731>

Ambrós, A.; Ramos, J. M.; Rovira, M. *Components d'una Unitat Didàctica*. ICE. UB. [Recuperat 01/02/22] http://www.ub.edu/dllenpantalla/enfilem/doc/CAP4/06_5TEXTCAP4.pdf

Atkinson, D. (2017). Without criteria: art and learning and the adventure of pedagogy. *The International Journal of Art & Design Education* 36 (2): 141-152. doi:10.1111/jade.12089

Ballesteros, P. (2020). *Jaume Plensa ¿Puedes oírme?* España [pel.lícula]

Barton, G. (2015). Arts-based Educational Research in the Early Years. *International Research in Early Childhood Education*, 6 (1): 62-75. Accessed July 23, 2020.

Bauman, Z. (2008). L'educació en un món de diàspores. *Debats d'Educació* [vídeo] [Recuperat 01/02/22]. <https://fundaciobofill.cat/publicacions/educacio-en-un-mon-de-diaspores>

Blanco, V. y Cidrás, V. (2019). *Educar a través da arte. Cara a unha escola imaxinada*. Pontevedra: Kalandraka

Cole, M. (2006). *The Fifth Dimension: an After-school Program Built on Diversity*. Nueva York: Russell Sage Foundation.

Ewald, W. (2001). *I Wanna Take Me a Picture*. Teaching photography and writing to children. Boston: Beacon Press

Haines, Ch. y Leibrecht, G. (2019). *Ai Weiwei: Yours truly*. EEUU [pel.lícula]

Hall, C. & Thomson, P. (2017). *Inspiring school Change. Transforming Education through the Creative Arts*. New York: Routledge.

Heather Lenz (2018). *Kusama: Infinito*. EEUU [pel.lícula]

La Porte, A. M. (2016). Efficacy of the Arts in a Transdisciplinary Learning Experience for Culturally Diverse Fourth Graders. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8 (3): 467-480. [Recuperat 01/02/22] <https://search-proquest-com.are.uab.cat/docview/1826529909?accountid=15292>

Morón, M. (2015). *L'art del segle XX a l'escola*. [Recuperat 01/02/22] <http://www.marmoron.com/lartdelseglexxalescola/html/index.htm>

Morón, M. i Álvarez, I. (2021). *Artistes que investiguen sobre multiculturalitat i altres temes socials. Educar a través de les arts*. Dipòsit Digital de Documents de la UAB. [Recuperat 01/02/22] <https://ddd.uab.cat/record/239221?ln=ca>

Nobel, A. (2005). *Educating through Art*. Glasgow: Floris Books

Vardà, A. y René, J. (2017). *Rostros y lugares*. Francia [pel.lícula]

Zhang-Yu, C., S. García-Díaz, D. García-Romero, J.L. Lalueza. (2021). Funds of Identity and Self-exploration Through Artistic Creation: Addressing the Voices of Youth. En *Mind Culture and Activity*. Volume 28,. 138-151

ALTRES RECURSOS:

Unitat de Didàctica de les Arts Plàstiques. Facultat de CCEE. UAB. [Recuperat 01/02/22] <http://www.uab.cat/servlet/Satellite/el-departament/didactica-de-les-arts-plastiques-1243492964927.html>

Enllaços de interès. Recuperat de:

<https://www.uab.cat/web/la-docencia/educacio-de-les-arts-visuals-1345742628701.html>

Currículum d'Educació Primària. [Recuperat 01/02/22] <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/primaria/>

EDUCACIÓ MUSICAL

Andreu, M.; Godall, P. (2010). La música integrada en el currículum de primària i la adquisició de competències bàsiques. *Aula de innovació educativa*. 190:16-20.

Blacking, J. (1994). Fins a quin punt l'home és music? Vic: Eumo

Bonal, E; Casas, M; Casas, N. (2005). Diversita't. Cançons, danses... activitats i recursos per a la convivència en la diversitat. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Fundació Bofill. (inclou 2 CDs)

Casalles, M; Manent, R.; Roma, R.; Vilar, R. (2001). Cançoner de butxaca. Tarragona: Edicions el Mèdol i Generalitat de Catalunya.

DDAA: Cançons populars i tradicionals a l'escola. Propostes didàctiques i metodològiques. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

Hargreaves, D. J. (1998). Música y desarrollo psicológico. Barcelona: Graó.

Maideu, J. (1996). Assaig. Cançons i exercicis. Barcelona: Eumo editorial.

Maideu, J. (1997). Música, societat i educació. Berga: Amalgama.

Malagarriga, T; Valls, A. (2003). La audición musical en la Educación Infantil. Barcelona: CEAC (inclou CD)

Small, C. (1989). Música, sociedad y educación. Madrid: Alianza.

Swanwick, K. (1991). Música, pensamiento y educación. Madrid: Morata y MEC.

Tafari, J. (2006). *¿Se nace musical?* Barcelona: Graó.

Ulrich, M. (1982). Atlas de música. Alianza Editorial. Colección Atlas.

Valls, A., Calmell, C. (2010). La música contemporània catalana a l'escola. Barcelona: Dinsic.

RECURSOS DIDÀCTICS

XTEC. Escola oberta. Recuperat de: <http://www.xtec.cat/recursos/musica/index.htm>

El raonament de música. Recuperat de: <http://phobos.xtec.net/clopez13/>

El calaix de música. Recuperat de: <http://grups.blanquerna.url.edu/musical/>

Cançoner. Recuperat de: <http://www.prodiemus.com/>

Crestomatia (Cançoner: Joaquim Maideu). Recuperat de:
<http://www.xtec.cat/recursos/musica/crestoma/crestoma.htm>

Cançons populars i tradicionals a l'escola. Recuperat de:

http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/doc_20517154_1.pdf

Programari

Programes d'edició de vídeo, audio i imatge.